

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että sähköön perustuvien optioiden ja termiinien kauppaa ja sähköpörssitoimintaa valvottaisiin edelleen kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain nojalla. Rahoitustarkastus toimisi valvontaviranomaisena, mutta sen olisi kuultava Sähkömarkkinakeskusta, mikäli päätöksellä olisi olennaista vaikutusta sähkömarkkinoiden toimintaan, toimitusvarmuuteen tai sähkömarkkinalain nojalla järjestelmävastuuseen määrätyn yhteisön toimintaan.

Esityksen mukaan optioyhteisö voisi keskeyttää sähköön perustuvan option tai termiinin kurssin vahvistuksen ja kaupankäynnin, mikäli kaupankäynnin arvioidaan vaarantavan sähköhuoltoa tai olevan vahingoksi sähkömarkkinoille tai mikäli sähköjärjestelmän toiminta on häiriintynyt. Sähköön

perustuvien optioiden ja termiinien kaupan osallistuvien olisi ilmoitettava optioyhteisölle merkittävät sähköön tuotantoon, siirtoon ja kulutukseen liittyvät rajoitukset.

Optioyhteisö olisi velvollinen luovuttamaan sähkömarkkinalain nojalla järjestelmävastuuseen määrätylle yhteisölle sekä muille asianomaisen ministeriön määräämille yhteisöille tietoja sähköön perustuvilla optioilla ja termiineillä käydyistä kaupoista sähkömarkkinalaissa säädettävällä tavalla.

Lisäksi ehdotetaan optioyhteisön vakavaraisuutta ja optioyhteisössä kaupankäynnin kohteeksi otettujen johdannaissovimusten kohde-etuuksia koskevan sääntelyn täsmen-
tämistä vastaamaan muussa lainsäädännössä kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain säätämisen jälkeen toteutettuja muutoksia.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	3
1. Johdanto	3
2. Nykytila	3
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	3
2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomainen lainsäädäntö	5
2.3. Nykytilan arviointi	8
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	9
3.1. Valvonnan laajuus	9
3.2. Keskeiset ehdotukset	10
4. Esityksen vaikutukset	10
4.1. Taloudelliset vaikutukset	10
4.2. Muut vaikutukset	11
5. Asian valmistelu	11
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	11
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	12
1. Laki kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain muuttamisesta	12
2. Voimaantulo	14
LAKIEHDOTUS	15
Laki kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain muuttamisesta .	15
LIITE	19
Rinnakkaistekstit	19

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Sähkömarkkinalaki (386/1995) tuli voimaan kesäkuun alussa 1995. Lakiin liittyvässä sähkömarkkina-asetuksessa (518/1995) määrättiin siirtymäaikoja siten, että verkonhaltijoiden siirtovelvollisuus yli 500 kW:n asiakkaille ja verkkopalveluiden pistehinnoittelu tulivat voimaan marraskuun alusta 1995. Vasta siirtovelvollisuuden voimaantulo avasi markkinat kyseisille asiakasryhmille. Lakiin liittyvä verkko-, myynti- ja tuotantotoiminnan kirjanpidollinen eriyttäminen on toteutettava viimeistään 1 päivänä tammikuuta 1996 jälkeen päättyvän tilikauden aikana. Lisäksi 500 kW:n tehoraja siirtovelvollisuudessa poistuu vuoden 1997 alussa.

Sähkömarkkinalain tavoitteena oli parantaa sähkömarkkinoiden toimivuutta ja turvata sähköjärjestelmän tehokkuus myös tulevaisuudessa. Uudistuksessa poistettiin tarpeeton sääntely kilpailun piiriin kuuluvilta sektoreilta, kuten tuotannosta, myynnistä ja ulkomaankaupasta, ja luotiin selkeät säännöt verkkotoiminnalle, joka on luonnollinen monopoli.

Sähköverkkotoimintaa saa lain mukaan harjoittaa vain sähkömarkkinaviranomaisen eli Sähkömarkkinakeskuksen antamalla sähköverkkoluvalla. Verkkotoimintaa valvotaan ja säännellään, koska sähköverkkotoiminta on luonteeltaan monopoliliiketoimintaa ja sähköverkot ovat keskeisessä asemassa sähköjärjestelmässä. Sähkömarkkinalain mukaan jakeluverkon haltijoille määritellään jakeluverkon maantieteelliset vastuualueet. Lain mukaan jakeluverkkoon kuuluvat kaikki alle 110 kV:n verkot. Siirron hinnoittelussa sovelletaan niin sanottua pistehinnoittelua.

Sähkömarkkinaviranomainen määrää sähköverkkoluvassa yhden tai useamman keskeisen kantaverkon haltijan vastaamaan siitä, että tuotanto- ja siirtojärjestelmää ylläpidetään ja käytetään teknisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Järjestelmävastuussa oleva yhteisö voi asettaa vastuun toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja verkkoonsa liitettyjen voimalaitosten ja muiden verkkojen käyttämiselle.

Jakeluverkonhaltijalla on yksinoikeus rakentaa jakeluverkkoa vastuualueellaan. Kantaverkon ja alueverkkojen (110 kV ja enemmän kuin 110 kV) rakentamiseen tarvitaan sähkömarkkinaviranomaisen myöntämä johtokohtainen rakentamislupa. Ulkomaanyhteyksille tarvitaan kauppa- ja teollisuusministeriön myöntämä johtokohtainen rakentamislupa.

Määräävässä markkina-asemassa olevalla sähkön myyjällä on toimitusvelvollisuus asiakkaille, joilla ei ole muita kilpailukykyisiä hankintamahdollisuuksia verkon kautta. Vähittäismyyntiehtojen ja -hintojen sekä niiden määräytymisperusteiden on oltava julkisia. Lisäksi laskutuksessa on eriteltävä sähkön hinnan muodostuminen. Pienet kuluttajat voivat sopia siirrosta myös sähkön myyjän kanssa erityisellä verkkopalvelusopimuksella. Tällöin asiakkaan ei tarvitse asioida verkon haltijan kanssa. Verkkoyhtiö vastaa mittauksen järjestämisestä, mutta osapuolten kesken voidaan sopia muitakin järjestelyjä.

Ulkomaan sähkökauppaa koskeva lupamenettely on poistettu laista. Lisäksi lain voimaantulon yhteydessä kumottiin laki sähköenergian tuonnista ja viennistä (410/1957). Kauppa- ja teollisuusministeriö voi kuitenkin määrätä, että tuonti- ja vientisopimuksista on ilmoitettava ministeriölle.

Sähkökauppaan liittyy eräitä erityispiirteitä, jotka on otettava huomioon myös sähkөөn perustuvien optioiden ja termiinien kaupassa. Tämän vuoksi kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annettuun lakiin (772/1988, jäljempänä optiokauppalaki) on tarpeen tehdä eräitä täsmennyksiä, joilla nämä erityispiirteet voidaan ottaa huomioon.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Suomalaiset sähköpörssihankkeet

Yhteensä 45 sähkölaitoksen ostoyhteenliittymän muodostama Voimatori Oy aloitti osakkaidensa välisen sähkökaupan 1 päivänä

marraskuuta 1995. Voimatori Oy:n piirissä käytävä kauppa on lähinnä sen osakkaiden ylijäämien ostoa ja myyntiä.

SOM Oy (arvopaperi- ja johdannaisspörssi, selvitysyhtiö) aloitti sähköön perustuvien johdannaissopimusten pörssikaupan elokuussa 1996. SOM Oy on perustanut sähköpörssikauppaa varten tytäryhtiön EL-EX Sähköpörssi Oy:n, joka on optiopörssitoimintaa harjoittava optioyhteisö. SOM Oy toimii optiokauppojen selvitystoimintaa harjoittavana optioyhteisönä. EL-EX Sähköpörssi Oy:n toiminta perustuu lakiin kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä ja sen toimintaa valvoo rahoitustarkastus. EL-EX Sähköpörssi Oy:n säännöissä vaaditaan johdannaiskaupoista vakuudet, joilla katetaan sopimuksiin liittyviä riskejä. Säännöt on vahvistettu valtiovarainministeriössä.

EL-EX Sähköpörssi Oy:n jäsenenä on 33 sähköön tuottajaa, sähköjakeluyhtiötä ja teollisuusyritystä, jotka muodostavat valtaosan kotimaisista sähkömarkkinoista. Yhtiön toiminta perustuu jatkuvaan kaupankäyntiin ja sen päätuotteina ovat tuntitermiinit viikoksi eteenpäin ja viikkotermiinit seuraavaksi puoleksi vuodeksi ja sen jälkeen ryhmiteltyinä kahteen vuoteen saakka eteenpäin. SOM Oy on suunnitellut kaupankäyntiä myös optioilla. SOM Oy käyttää ruotsalaisen pörssin OM:n toimittamaa ohjelmistoa. Myös tietojenkäsittely tapahtuu OM:n tiloissa Tukholmassa. OM on yhteistyössä myös norjalais-ruotsalaisen sähköpörssin kanssa.

EL-EX Sähköpörssi Oy:n osakkaat ovat maanseleet liittymismaksun, jolla ne ovat saaneet käyttöönsä tietojärjestelmän. Lisäksi osapuolet maksavat jokaisesta kaupasta yhtiölle kaupankäyntimaksua. Imatran Voima Oy toimii sähköpörssin markkinatakaajana, jolla on velvollisuus ylläpitää pörssissä jatkuvasti sekä osto- että myyntitarjousta sovitulla hintaerolla. Imatran Voima Oy on sitoutunut myös ostamaan tai myymään sähköä, mikäli kauppojen selvitys ei mene taan.

Optiokauppalaki

Elokuussa aloittaneen EL-EX Sähköpörssi Oy:n toiminta perustuu tällä hetkellä optiokauppalakiin. Sähköpörssin jäsenet voivat tällä hetkellä toimia optioyhteisössä vain omaan lukuun optiokauppalain 2 luvun 8 §:n nojalla. Lupaviranomainen on valtiovarainministeriö ja sähköpörssitoiminnan valvonta

kuuluu rahoitustarkastukselle. Toistaiseksi on ollut epäselvää, voivatko sijoituspalveluyritykset sijoituspalveluyrityksistä annetun lain (579/1996) mukaan toimia sähköpörssinkaltaisessa hyödykepörssissä.

Optiokauppalaisissa ei ole kaikilta osin otettu huomioon sähköön perustuvien johdannaissopimusten kauppaan liittyviä erityispiirteitä. Optiokauppalaki soveltuu sähköön perustuvien johdannaisten kaupan valvontaan, jos lakiin tehdään muutoksia, jotka ottavat huomioon nämä erityispiirteet. Tarvittavat lainmuutokset liittyvät sähköhuollon varmuuteen, sähkömarkkinoiden toimintaan sekä järjestelmävastuun toteuttamiseen.

Sijoituspalveludirektiivi

Sijoituspalveluista arvopaperialalla annetun neuvoston direktiivin (93/22/ETY) johdanto-osan mukaan direktiiviä ei sovelleta tapauksissa, joissa tarjotaan sijoituspalveluja ainoastaan hyödykkeiden tuottajille ja käyttäjille, sikäli kuin tämä on tarpeen näitä tuotteita koskevien liiketoimien toteuttamiseksi ja kun nämä liiketoimet ovat heidän pääasiallista liiketoimintaansa.

Direktiivin liite määrittelee A-osassa sijoituspalveluyritykselle sallitun toiminnan, jota on muun muassa arvopapereita ja muita rahoitusvälineitä koskevien toimeksiantojen vastaanottaminen tai välittäminen sijoittajien lukuun. Näitä liitteen B-osassa tarkoitettuja rahoitusvälineitä ovat mm. rahoitusfutuurit, korkoterminit, korko- ja valuuttaoptiot sekä arvopapereihin kohdistuvat optiot.

Suoraan direktiivin soveltamisalasta seuraa, että sijoituspalveluyrityksiä koskevaa lakia ei sovelleta ammattimaista sijoituspalvelujen tarjontaa raaka-aineilla ja hyödykkeillä harjoittavaan yritykseen. Ne eivät siis ole sijoituspalveluyrityksiä, eivätkä voi saada sijoituspalveluyrityksen toimilupaa ja tarjota sijoituspalveluja. Sijoituspalvelua voi tarjota vain tätä toimintaa varten toimiluvan saanut suomalainen osakeyhtiö. Toimilupahakemusten käsittely on parhaillaan (1.4.1997) kesken valtiovarainministeriössä.

Laki sijoituspalveluyrityksistä

Sijoituspalveluyrityksiä koskevaa lakia sovelletaan sijoituspalvelun tarjoamiseen sijoituskohteilla. Sijoituspalveluyrityksiä koskevassa laissa direktiivin edellä tarkoittamat rahoitusvälineet on määritelty 2 §:ssä

sijoituskohteina, joita ovat muun muassa vakioitu johdannaissopimus tai muu johdannaissopimus, jonka kohde-etuutena on arvopaperi, valuutta, korko, johdannaissopimus tai tällaisen kohde-etuuden hinnan kehitystä kuvaava tunnusluku (*johdannaissopimus*).

Perustelut toteavat, että pykälässä on määritelty ne sijoituskohteet, joiden tarjoaminen on sijoituspalvelua. Koska luettelo on tyhjentävä, ei sijoituspalveluyritys voi tarjota sijoituspalveluna muita kuin 2 §:ssä määriteltyjä sijoituskohteita, kuten välittää niitä koskevia toimeksiantoja.

Esimerkiksi Ruotsin, Tanskan ja Ison-Britannian lainsäädännössä kansallisesti sallitaan hyödykejohdannaisten tarjoaminen sijoituspalveluina. Sijoituspalveluyritysten toimintaa ei ole syytä rajoittaa tällä alueella, koska toiminta on nyt sallittu muissa maissa. Sähkömarkkinoiden lisäksi välittäjäportaan syntymiseen on esiintynyt tarvetta mm. Suomen Optiopörssi Oy:ssä kaupankäynnin ja selvityksen kohteena olevien selluloosaindeksiin kohdistuvien johdannaissopimusten yhteydessä.

Arvopaperimarkkinalaki

Johdannaismarkkinoilla sovelletaan useita arvopaperimarkkinalain (495/89) vaatimuksia, kuten että markkinoinnissa ei saa käyttää totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja eikä hyvän tavan vastaista ja muutoin sopimatonta menettelyä, kaupassa ei saa käyttää hyvän tavan vastaista menettelyä, välityssopimuksessa ei saa olla asiakkaan kannalta kohtuuttomia ehtoja, ja välittäjän on annettava asiakkaalle toimeksiannon kohteena olevista johdannaissopimuksista olennaiset tiedot. Lisäksi yleistä sisäpiirintiedon väärinkäytön kieltoa on noudatettava.

Osa lainkohdista liittyy välitystoimintaan, jota sijoituspalveluyrityksistä annettun lain mukaisesti ei sähköön perustuvilla johdannaissopimuksilla ole harjoitettu. Muut optioyhteisössä toimivat käyvät kauppaa vain omaan lukuunsa. Ongelma on arvopaperimarkkinalain 5 luvun 1 §:n mukainen sisäpiirintiedon väärinkäytön kielto, koska sähköön perustuvia johdannaissopimuksia koskeva sisäpiirintieto ei ole vielä täsmentynyt eikä ole selvää, onko sisäpiirintietoa mahdollista käyttää näillä markkinoilla hyväksi ja mikä valvonnan tehtävän pitäisi olla.

2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomainen lainsäädäntö

Norjalais-ruotsalainen sähköpörssi

Norjassa pörssimuotoista sähkökauppaa on käyty sähköntuottajien kesken huutokauppa-periaatteella vuodesta 1971 alkaen. Uuden energialain myötä myös sähkön kuluttajat ja välittäjät pääsivät vuonna 1991 mukaan sähköpörssiin. Vuonna 1993 sähköpörssi siirtyi verkkoyhtiö Statnetin tytäryhtiön Statnett Markedin hoidettavaksi. Vuoden 1996 alusta alkaen sähköpörssikauppaa on käyty norjalais-ruotsalaisena kauppana. Tällä hetkellä pörssitoimintaa hoitaa Statnett Markedin ja Svenska Kraftnätin puoliksi omistama yhtiö Nord Pool ASA.

Oslossa toimivassa Nord Pool sähköpörssissä fyysistä spotkauppaa käydään päivämarkkinoilla. Päivämarkkinoilla käytävän kaupan volyymi oli alussa Norjassa 10—20 prosenttia sähkön myynnistä, mutta osuus on vähitellen noussut nykyiseen 30—40 prosenttiin. Osto- ja myyntitarjoukset jätetään joko telefaxilla tai tietokoneliittymällä edellisenä päivänä kello 12.00 mennessä. Mikäli eri alueiden välisestä siirtokapasiteetista on pulaa, tarjousten lisäksi on ilmoitettava myös alue, jolla sähkö syötetään verkkoon tai otetaan verkosta. Annettujen osto- ja myyntitarjousten pohjalta muodostetaan kysyntä- ja tarjontakäyrät, joiden leikkauskohta määrää kauppahinnan. Siirtorajoitusten aikana alueiden välisestä siirrosta aiheutuva niin sanottu pullonkaulamaksu johtaa eri hintoihin eri alueilla. Hinnan määrittämisen jälkeen pörssi ilmoittaa kaupat myyjille ja ostajille.

Päivämarkkinoiden lisäksi pörssikauppaa käydään viikkomarkkinoilla finanssikauppana. Viikkomarkkinoiden tuotteina ovat pohjasähkö, päiväsähkö arkisin kello 7.00—22.00 ja yösähkö muuna aikana. Pohja- ja päiväsähkösopimuksia yhdistelemällä asiakkaat voivat sovittaa hankintaansa kuluustaan vastaavaksi. Viikkomarkkinoiden hinta määräytyy vastaavasti kuin päivämarkkinoilla. Huhtikuussa 1995 viikkomarkkinoilla otettiin osittain käyttöön jatkuva kaupankäynti siten, että tarjousten pohjalta päivittäin muodostettavien kysyntä- ja tarjontakäyrien jälkeen kauppaa käydään puhelinkauppana. Viikkomarkkinoiden kautta ei tapahdu fyysistä sähkökauppaa, vaan sähköntoimitus tapahtuu päivämarkkinoiden

välityksellä. Nord Pool on suunnitellut siirtymistä yhden huutokaupan sijasta kahteen tai kolmeen vuorokautiseen huutokauppaan.

Jatkuvassa kaupankäyntijärjestelmässä ost- ja myyntitarjoukset rekisteröidään välittömästi ja kun tarjoukset kohtaavat, syntyy kauppa. Osapuolille ilmoitetaan kaupoista automaattisesti. Käytännön syistä kauppajen ja fyysisen toimituksen välillä on oltava tietty vähimmäisaika. Svenska Kraftnät on ehdottanut, että tietyn tunnin kauppa loppuu kahta tuntia ennen toimitusta.

Suomalaiset osapuolet ovat voineet osallistua suoraan Nord Pool sähköpörssiin toimintaan asiakkaana lokakuun alusta 1996 alkaen. Lokakuun puolivälissä 1996 Nord Poolissa kävivät kauppaa Imatran Voima Oy, Länsi-Suomen Yhteiskäyttö Oy, Helsingin Energia ja Espoon Sähkö Oy.

Englannin Pool

Englannissa sähkömarkkinat yksityistettiin ja organisoitiin uudelleen vuonna 1990. Sähköhuollosta vastuussa ollut valtiollinen virasto (Central Electricity Generating Board, -CEGB) jaettiin kolmeen tuottajayhtiöön, kantaverkkoyhtiöön ja 12 alueelliseen jakelu-yhtiöön. Uudistuksen jälkeen syntyi myös uusia itsenäisiä tuottajia ja sähköntoimittajia.

Englannin järjestelmässä lähes kaikki sähkökauppa käydään Poolin kautta. Tuotantoja sähköntoimituslisenssien haltijoiden on oltava Poolin jäseniä ja yli 50 MW:n tuottajien on myytävä sähkönsä Poolin kautta. - Pool on eräänlainen sähköpörssi, joka kokoaa päivittäin sähköntoimittajien myyntitarjoukset jokaiselle puolittunnille ja määrittää järjestelmän rajahinnan. Lopullinen sähkön hinta muodostuu järjestelmän rajahinnasta, tehovarusriskistä ja sähkön siirrosta. Pitkäaikaiset toimitussopimukset solmitaan niin sanottuina hinnanerosopimuksina (engl. Contracts for Differences, CfD), joiden mukaan ostaja tai myyjä hyvittää sopimushinnan ja Poolin saaman hinnan eron toiselle osapuolelle.

Poolin ja koko sähkömarkkinoiden toimintaa valvoo OFFER (Office of Electricity Regulation).

Pohjoismaisten energiaministerien kokous

Pohjoismaiset energiaministerit antoivat yhteisen julistuksen kesäkuussa 1995 poh-

joismaisesta sähkömarkkinayhteistyöstä. Julistuksessa korostetaan yhteisten sähkömarkkinoiden merkitystä, todetaan Norjan ja Ruotsin aloittavan pörssiyhteistyön vuoden 1996 alussa ja todetaan, että suomalaiset osapuolet pääsevät mukaan sähköpörssiin samoilla ehdoilla myöhemmin. Rajajohtojen siirtäminen kantaverkon haltuun ja järjestelmävastuun organisoiminen luovat edellytykset suomalaisten yritysten laajemmalle osallistumiselle.

Kantaverkkoyhtiöt määrittiin järjestelmävastuuseen 29 päivänä lokakuuta 1996 alkaen. Myös Suomesta Ruotsiin ja Norjaan olevien avojohtoyhteyksien hallinta on siirtynyt IVO Voimansiirto Oy:lle (IVS), joka on toinen järjestelmävastuuseen määrätystä kantaverkkoyhtiöistä. IVS on julkaissut siirtoehdot, joiden perusteella myös pörssisähköä siirretään rajoitetusti.

Suomen kannalta pohjoismaiset sähkömarkkinat ovat ensiarvoisen tärkeitä. Vasta pohjoismaiset markkinat takaavat riittävät volyymit sähkökaupalle. Samoin suurten markkinaosapuolten merkitys vähenee olennaisesti siirryttäessä kansallisista markkinoista pohjoismaisille markkinoille.

Sähkömarkkinoiden sääntelyssä valtio on ottanut Norjassa ja Ruotsissa selkeästi Suomen valtiota keskeisemmän roolin. Suomalaisen sähkömarkkinajärjestelmän toiminta yhdessä norjalaisen tai ruotsalaisen järjestelmän kanssa vaatii yhteensovittamista ja riittävän uskottavuuden luomista.

Näistä syistä suomalaisen sähköpörssin sääntelyä ei voida suunnitella pelkästään omista kansallisista lähtökohdista, vaan sääntely on sovittava yhteen naapurimai- den sääntelyjärjestelmien kanssa.

Ruotsin lainsäädännön valmistelu

Ruotsin hallitus antoi elokuussa 1995 selvitysmies Göthe Andersonille tehtäväksi valmistella organisoidun sähkökaupan (sähköpörssin) sääntelyä. Selvitystyötä ovat avustaneet sähkömarkkinoiden ja arvopaperimarkkinoiden asiantuntijat. Raportti julkaistiin huhtikuussa 1996 (Regler för handel med el, SOU 1996:40).

Raportissa esitetään, että sähkökaupalle ja sähkömarkkinoilla toimiville yhtiöille asetettaisiin tiettyjä ehtoja. Yhtiöt toimisivat sähkömarkkinaviranomaisen valvonnassa ja asetettavat vaatimukset olisivat viranomaisen

valvonnan perustana. Sähkömarkkinoilla toimiville yhtiöille säädettäisiin lisäksi yleinen ilmoitusvelvollisuus.

Sähköpörssitoiminta olisi luvanvaraista ja säänneltyä. Toimintaa harjoittavalla yhtiöllä olisi oltava taito ja kokemus sähköpörssitoimintaan sekä sen olisi oltava taloudellisesti riittävän vahva. Toimiluvan myöntäisi hallitus. Kaikki sähköpörssitoiminta, vaikka se ei perustuisi rahoitusvälineisiin, olisi rahoitustarkastuksen (Finansinspektion) valvonnan alaisista. Sähkömarkkinoiden selvitystoimintaa saisi harjoittaa vain selvitysyhteisö, joka on saanut siihen luvan pörssi- ja selvitystoimintalain nojalla.

Arvopaperimarkkinalainsäädäntö koskisi rahoitusvälineillä tapahtuvaa kauppaa sähkömarkkinoilla. Raportissa ei esitetä arvopaperimarkkinalainsäädännön soveltamisalan muuttamista. Yhtiön, joka käy kauppaa tai toimii välittäjänä sähköön perustuvilla rahoitusvälineillä, tulee toimia rahoitusvälineitä ja arvopapereita sääntelevien lakien mukaisesti. Toimintaa on harjoitettava muun muassa erillisessä sijoituspalveluyrityksessä. Sähkömarkkinaviranomainen voisi kuitenkin myöntää nykyisin sähkömarkkinoilla toimiville yhtiöille (leveranskoncession-toimiluvan haltijat) oikeuden toimia välittäjänä. Lupa koskisi rajoitettua sivutoimintaa sähkökaupan yhteydessä. Näiden yhtiöiden toimintaa säänneltäisiin sähkömarkkinalaissa ja niiden toiminta olisi sähkömarkkinaviranomaisen valvonnan alla. Selvitysmies Anderson perustelee sähkölaitosten oikeutta harjoittaa sähköpörssikauppaa sillä, että jos sähkölaitos voi toimia asiakkaansa lukuun, asiakas ei joudu maksamaan riskilisää. Selvitysmiehen mukaan siihen, että sähkölaitos saa tarjota välityspalveluja asiakkailleen, ei liity välttämättä mitään haittavaikutuksia sähkömarkkinoilla toimijoille.

Svenska Kraftnätnin selvityksessä (Handelsplats för el) katsottiin vuonna 1993, että sähköpörssikaupalla ja arvopaperikaupalla on vain hyvin vähän yhteisiä piirteitä. Selvitys suositti, että arvopaperimarkkinalainsäädäntöä ei sovellettaisi sähkökauppaan. Selvitysmies Anderson näki kuitenkin, että kaikki sähkökauppasopimukset ovat termiinisopimuksia erityisesti taloudellisessa mielessä. Käytännön syistä voidaan kuitenkin kauppaa, joka johtaa pikaiseen sähkön fyysiseen toimitukseen, nimittää avistakaupaksi eli spotkaupaksi. Tämä on tarpeen siksi, että sähkölle voidaan määritellä päivänhinta.

Pääosa kaupasta on luonteeltaan kuitenkin johdannaiskauppaa.

Ulkomainen yritys voi saada luvan rahoitustarkastukselta osallistua pörssitoimintaan. Ulkomainen yritys voi toimia pörssissä edellyttäen, että yrityksellä on kotimaassaan oikeus osallistua vastaavan tyyppiseen pörssikauppaan. Ruotsissa toimii ainakin yksi sijoituspalveluyritys, joka käy kauppaa sähköön perustuvilla optioilla ja termiineillä.

Selvitysmiehen raportissa korostetaan myös, että sähköpörssitoiminta ei saa vaarantaa sähköhuoltoa, minkä vuoksi muun muassa järjestelmävastaavan tiedonsaanti on varmistettava. Ajan puutteen vuoksi raportissa ei ole käsitelty sisäpiirikauppojen sääntelyä. Sisäpiirikauppojen selvitystyö ehdotetaan tehtäväksi pikaisesti.

Ruotsissa on tehty runsaasti sähköpörssiin liittyvää valmistelutyötä. Koska Suomi, Ruotsi ja Norja muodostavat jo nyt yhteisen sähkömarkkina-alueen, voidaan ruotsalaisia selvityksiä käyttää pohjana Suomen tilanteen arvioinnissa siitä huolimatta, että itse rahoitusmarkkinoiden sääntelyssä on eroja.

Svenska Kraftnätnin ja Statnetin yhteinen pörssiselvitys vuodelta 1995 korosti, että sähkön spotkauppa on fyysisistä sähkökauppaa ja että tällainen kauppa vaikuttaa tuotannon ja kulutuksen tasapainoon. Siksi järjestelmävastaavan tulee voida asettaa ehtoja pörssin toiminnalle ja nämä ehdot on otettava huomioon pörssin toimintaehdoissa ja -säännöissä. Selvitys myös korosti, että hinnanvarmistusmarkkinoihin sisältyvät suurimmat potentiaaliset taloudelliset riskit. Siksi näiden markkinoiden sääntelyn tulee olla vahvaa.

Selvitysmiehen raportissa päädyttiin kuitenkin erilaiseen lopputulokseen. Jos välittäjä asetetaan konkurssiin, ovat seuraukset samat kuin siinä tapauksessa, että sähkön myyjä joutuu konkurssiin. Taloudelliset riskit ovat siitä riippumattomat, käydäänkö lyhytaikaista tai pitkäaikaista kauppaa. Pitkäaikaiseen kauppaan liittyy samoja riskejä kuin optio- tai termiinkauppaan yleensä. Arvion mukaan riskit ovat kuitenkin vähäisempiä kuin arvopaperimarkkinoilla. Siksi muun muassa valvonta voisi olla kevyempää kuin arvopaperikaupassa. Pittempiäaikaiset sopimukset eivät vaikuta mitenkään sähköjärjestelmän tekniseen toimintaan. Pörssikaupalla ei ole vaikutusta sähköjärjestelmän tekniseen toimintaan yleisemminkään, koska Svenska Kraftnätilä on keskeinen rooli lyhytaikaisessa kaupassa.

Norjan lainsäädäntö

Norjassa sähköpörssitoimintaa harjoittaa Nord Pool ASA. Pörssin toiminta perustuu Norjan energialakiin (Energiloven 29.6.1996, nr 50). Nord Poolilla on NVE:n (Norges Vassdrags- og Energiverk) myöntämä lupa fyysiseen sähköpörssikauppaan (Omsetningskonsesjon). Lisäksi Nord Pool ASA:lla on energiaministeriön myöntämä lupa lyhytaikaiseen sähkökauppaan (Konsesjon for teknisk og administrativ tilrettelegging av kort-siktig kraftutveksling med utlandet). NVE valvoo molempien lupien ehtojen noudattamista.

Vaikka vain Nord Pool ASA:lla on lupa sähköpörssikauppaan, sähköpörssitoimintaa ei ole monopolisoitu lailla. Äskettäin on esitetty, että sähköpörssitoiminta säädettäisiin luvanvaraiseksi.

2.3. Nykytilan arviointi

Sähkömarkkinoiden erityisvaatimukset

Sähkömarkkinalain mukaan Sähkömarkkinakeskus on määrännyt kantaverkon haltijat järjestelmävastuuseen. Järjestelmävastuussa olevalla kantaverkonhaltijalla on oikeus asettaa ehtoja verkkoonsa liitettyjen voimalaitosten ja muiden verkkojen käytölle. Käytännössä järjestelmävastuussa olevan yhteisön on saatava tietoja myös sähkökaupoista, koska ne vaikuttavat voimalaitosten käyttöön.

Hyödykepörssien kannalta yleisiä riskejä ovat muun muassa likviditeettiriski (hyödykettä ei riittävästi myytävänä), osapuoliriskit (pörssin osapuolten luotettavuus), selvitysriskit (pörssin kauppooja ei saada selvitettyä) ja pörssin pääomavaatimus. Sähköpörssin kannalta tuotantokapasiteetin puute saattaa muodostua ongelmaksi pitkällä aikavälillä. Mikäli sähkömarkkinoiden kapasiteetti tiukkenee, ostajat haluavat varmistaa sähkönhankintansa pidempiaikaisilla toimitussopimuksilla. Tällöin pörssin kautta kaupattavan sähkön määrä vähenee.

Sähköpörssiin osallistuvien yhtiöiden määrä tulee myös olemaan rajoitettu. Lisäksi pörssin jäsenistä vain muutamalla on todellisia mahdollisuuksia tarjota ylimääräistä sähköä pörssiin. Jotta pörssin jäsenten määrää ja myytävää sähköä saataisiin lisättyä, pörssin toiminnan olisi oltava pohjoismaista. Tämän vuoksi sääntelyä on kehitettävä siten,

että se ei ole este toiminnan laajenemiseen koko Pohjoismaiden alueelle.

Vaikka sähkön tuotannon ja myynnin sääntelyä on voimakkaasti vähennetty sähkömarkkinalain säätämisen myötä, sähkö on keskeinen yhteiskunnan perushyödyke ja tuotantopanos. Tämän vuoksi sähköpörssiä säänneltäessä lakiin on syytä lisätä kohtia, jotka mahdollistavat kaupankäynnin keskeyttämisen, mikäli sähköhuollon tai sähkömarkkinoiden toiminnan arvioidaan jollain tavalla vaarantuvan sähköpörssikaupan vuoksi. Myös ruotsalaisen selvitysmiehen raportissa esitetään vastaavia ehtoja. Viranomaisilla tulisi olla oikeus antaa myös määräyksiä siitä, miten sähköhuollon varmuus otetaan huomioon sähköön perustuvien optioiden ja termien kaupankäynnissä.

Esillä olleet sääntelyvaihtoehdot

Sähköpörssissä kaupankäynnin kohteena olevien johdannaissopimusten sääntely olisi mahdollista toteuttaa sähköspesifisen lain avulla, jolloin vältettäisiin se, että sähköpörssin sääntelyssä vaikutettaisiin samalla kaikkien johdannaisten kauppaan. Sähköspesifisessä laissa tulisi todeta, milloin sovelletaan optiokauppalakia ja milloin erillislakia.

Sähkömarkkinalain 6 lukuun sähkön myynnistä ja sähkönkäyttäjän asemasta voitaisiin sisällyttää tärkeimmät pörssisääntelyä koskevat säännökset ja tarpeelliset valtuutukset antaa yksityiskohtaisempia säädöksiä. Vaihtoehto olisi yksinkertainen toteuttaa erityisesti, jos lainkohtien määrä olisi rajoitettu. Yksityiskohtainen sääntely voitaisiin toteuttaa asetuksella ja valtioneuvoston tai asianomaisen ministeriön päätöksellä.

Sähkömarkkinalakiin voitaisiin sisällyttää myös oma luku sähköpörssistä. Sääntelyn tulisi olla kuitenkin varsin yleisellä tasolla. Yksityiskohtaisen luvun lisääminen ei olisi sopusoinnussa muun sähkömarkkinalain kanssa.

Neljäs vaihtoehto olisi erityisen sähköpörssilain säätäminen. Tämä vaihtoehto olisi perusteltu siksi, että pörssilainsäädäntö olisi helppo koota yhteen, sähkömarkkinalakiin on teknisesti vaikeaa lisätä uusia lukuja tai lukuisia uusia lainkohtia, sekä mahdollinen myöhempi pohjoismainen yhteensovittaminen koskettaisi vain kyseistä lakia. Sähköpörssilaki tulisi sisältämään kuitenkin lähes yksinomaan samoja aineksia kuin optiokaup-

palaki. Päällekkäisyyksien välttämiseksi tämäkin vaihtoehto on hylätty.

Optiokauppalaan muuttamiseen on päädytty, koska se olisi rakenteeltaan samanlainen kuin ruotsalaisten ehdotus ja arvopaperimarkkinalainsäädäntö koskisi edelleen myös sähköön perustuvia johdannaissopimuksia.

Lupa- ja valvontaviranomaiset

Optiokauppalaan mukaan valtiovarainministeriö myöntää toimiluvan optioyhteisölle sekä vahvistaa sen säännöt. Valtiovarainministeriö voi myös peruuttaa optioyhteisön toimiluvan optiokauppalaan 2 luvun 3 §:n nojalla. Tämän vuoksi esitetään, että viitaukset valtiovarainministeriöön poistettaisiin ja ne korvattaisiin termillä asianomainen ministeriö. Lupaviranomaisena toimiva asianomainen ministeriö määräytyisi valtioneuvoston ohjesäännön perusteella.

Optiokauppalaan 4 luvun 1 §:n mukaan rahoitustarkastuksen on valvottava, että muut optioyhteisössä toimivat, kuten sähköön perustuvien johdannaissopimusten osapuolet noudattavat johdannaismarkkinoihin liittyvässä toiminnassaan kyseistä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä sekä asianomaisen optioyhteisön sääntöjä.

Lainkohta keskittää rahoitustarkastuksen muuhun optioyhteisössä toimivaan osapuoleen kohdistuvan valvonnan vain johdannaissopimuksiin liittyvään toimintaan. Käytännössä rajanveto saattaa muodostua ongelmalliseksi, jos syntyy esimerkiksi sisäpiiriritiedon väärinkäytön mahdollistavia tapauksia, joissa kohde-etuuden hintaan liittyvä tieto ei ole kaikkien osapuolten käytettävissä.

Sähköyhtiöiden toiminta liittyy olennaisesti sähkön tuotantoon ja kulutukseen ja ne voivat tehdä sähköpörssissä kauppaa vain omaan lukuunsa. Siksi näiden yhtiöiden intressi kohdistuu pääosin tuotantokustannusten ja kulutuksen ennakoimiseen ja tasoittamiseen, ei johdannaissopimusten käyttöön rahoitusvälineenä tai spekuloinnin kohteena. Omaan lukuun käytävä sähköön perustuvien johdannaissopimusten kauppa johtaa myös aina fyysiseen sähköntoimitukseen. Koska Sähkömarkkinakeskus on sähkömarkkinoiden luonteva valvontaviranomainen ja koska rahoitustarkastuksella on erityisosaamista johdannaismarkkinoista, on mahdollista jakaa valvontavastuu Sähkömarkkinakeskuksen ja rahoitustarkastuksen kesken. Vertailukohtana ovat finanssikonglomeraatit, joissa

toimii sekä luottolaitos että vakuutusyhtiö ja joiden valvontaa harjoitetaan rahoitustarkastuksessa ja sosiaali- ja terveysministeriössä. Myös ruotsalaisessa selvityksessä esitetään, että sähköalan yhtiöiden valvontavastuu sähköpörssissä jaetaan rahoitustarkastuksen ja sähkömarkkinaviranomaisen kesken.

Asiointi valvontaviranomaisen kanssa on järjestettävä kuitenkin mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti siten, että yksi viranomainen on selkeästi päävastuussa. Käytännössä Sähkömarkkinakeskuksen ja rahoitustarkastuksen työnjako voitaisiin toteuttaa kahdella eri tavalla joko siten, että rahoitustarkastus olisi valvontaviranomainen ja tekisi tietyt sähköön liittyvät päätökset sähkömarkkinakeskuksen esityksestä tai sähkömarkkinakeskus olisi valvontaviranomainen ja tekisi tietyt johdannaissopimuksiin liittyvät päätökset rahoitustarkastuksen esityksestä.

Rahoitustarkastus on yleinen rahoitusmarkkinoita valvova viranomainen ja Sähkömarkkinakeskus on keskittynyt sähkömarkkinoiden valvontaan. Rahoitustarkastus sopii paremmin päävastuulliseksi viranomaiseksi, jos sähköpörssitoimintaa harjoitetaan ehdotetulla tavalla optiokauppalaan nojalla.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Valvonnan laajuus

Sisäpiirintieto

Sähkömarkkinoiden tarjonnassa tai kysynnässä tapahtuvat nopeat muutokset vaikuttavat suoraan sähköpörssin hintatasoon. Tämän tapaisia muutoksia ovat muun muassa suuren tuotantoyksikön tehon pudotukset, merkittävät siirtorajoitukset tai suuren kulutusyksikön, kuten paperitehtaan pysäytys. Syyskuussa 1996 Venäjän rajayhdysjohdon siirtokapasiteetin aleneminen heijastui heti sähköpörssissä sekä hintaan että myyntimääriin.

Mikäli tuotantoon tai siirtoon liittyvä merkittävä tieto on vain myyjällä, voi sähköpörssissä ostaja joutua eriarvoiseen asemaan myyjään nähden. Tällainen tilanne tulisi estää.

EL-EX Sähköpörssi Oy:n kaupankäynnin tietojärjestelmä mahdollistaa reaaliaikaisten viestien lähettämisen pörssikaupan osapuolille. Mikäli sähköpörssin osapuolet velvoitettaisiin ilmoittamaan tuotantoon, siirtoon tai

kulutukseen liittyvät merkittävät muutokset sähköpörssille, pörssi voisi tiedottaa ne edelleen kaikille osapuolille.

Tämän vuoksi ehdotetaan sähköön perustuvilla johdannaissovimuksilla kauppaa käyville osapuolille velvollisuutta ilmoittaa merkittävät sähkön tuotantoon, siirtoon ja kulutukseen liittyvät rajoitukset. Mikäli tulevaisuudessa hyödykejohdannaisten välitystoiminta on mahdollista, koskisi ilmoitusvelvollisuus myös välittäjän kautta kauppaa käyviä osapuolia. Sähköpörssin säännöissä tulisi määritellä tarkemmin mitkä rajoitukset kuuluvat ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Vastavasti sähköpörssille tulisi määrätä näiden tietojen julkistamisvelvollisuus.

Ulkomaisten markkinaosapuolien valvonta

Ulkomaiset markkinaosapuolet voivat optiokauppain 2 luvun 8 §:n mukaan osallistua sähköpörssin toimintaan ja niiden toimintaa tulee valvoa samoin kriteerein kuin kotimaisia markkinaosapuolia.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että sähköpörssi-toimintaa harjoitettaisiin edelleen optiokauppain nojalla. Optiokauppakiin tehtäisiin kuitenkin eräitä muutoksia., jotka on laadittu siten, että sähköön perustuvien johdannaissovimusten kauppaan liittyvät lisäykset on tehty kunkin lainkohdan loppuun. Lainmuutosta ei tehtäisi siten, että sähköön perustuvien johdannaissovimusten kauppaan liittyvät määräykset koottaisiin erilliseen lukuun, koska muiden hyödykkeisiin perustuvien johdannaissovimusten kaupankäynti ei näillä näkymin edellytä muiden viranomaisen kuin rahoitustarkastuksen valvontaa.

Rahoitustarkastus toimisi valvontaviranomaisena, mutta sähköön perustuvien optioiden ja termiinien kaupankäyntiä koskevissa kysymyksissä rahoitustarkastuksen olisi kuultava Sähkömarkkinakeskusta, mikäli päätöksellä olisi olennaista vaikutusta sähkömarkkinoiden toimintaan, toimitusvarmuuteen tai sähkömarkkinain nojalla järjestelmävastuuseen määrätyn yhteisön toimintaan. Sähkömarkkinakeskus voisi myös esittää rahoitustarkastukselle sähköön perustuvien optioiden ja termiinien kaupankäyntiä ja valvontaa koskevia toimenpiteitä.

Esityksen mukaan Sähkömarkkinakeskus saisi veto-oikeuden otettaessa uusia sähköön

perustuvia optioita tai termiinejä kurssin vahvistuksen ja kaupankäynnin kohteeksi. Optioyhteisö voisi keskeyttää sähköön perustuvan option tai termiinin kurssin vahvistuksen ja kaupankäynnin, mikäli kaupankäynnin arvioidaan vaarantavan sähköhuoltoa tai olevan vahingoksi sähkömarkkinoille tai mikäli sähköjärjestelmän toiminta on häiriintynyt.

Sähköön perustuvien optioiden ja termiinien kauppaan osallistuvien olisi ilmoitettava optioyhteisölle merkittävät sähkön tuotantoon, siirtoon ja kulutukseen liittyvät rajoitukset.

Optioyhteisö olisi velvollinen luovuttamaan sähkömarkkinain nojalla järjestelmävastuuseen määrättylle yhteisölle sekä muulle asianomaisen ministeriön määräämälle yhteisölle tietoja sähköön perustuvilla optioilla ja termiineillä käydyistä kaupoista sähkömarkkinain säädettyllä tavalla.

Lisäksi ehdotetaan optioyhteisön vakavaraisuutta ja optioyhteisössä kaupankäynnin kohteeksi otettujen johdannaissovimusten kohde-etuuksia koskevan sääntelyn täsmenmistä. Ehdotuksilla pyritään ottamaan ennen kaikkea huomioon muussa lainsäädännössä vuoden 1988 jälkeen toteutetut muutokset.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Valtiontaloudelliset vaikutukset

Esitys lisää Sähkömarkkinakeskuksen tehtäviä. Sähköpörssin valvontaan tarvittavia varoja ei voida kerätä valvontamaksuina EL-EX Sähköpörssi Oy:ltä, koska rahoitustarkastus on ensisijainen valvontaviranomainen. Verkkotoiminnan valvonnasta kerättyjä maksuja ei voida myöskään käyttää sähköpörssitoiminnan valvontaan.

Sähkömarkkinakeskukselle on tällä hetkellä osoitettu sähkökaupan valvontaan valtion tulo- ja menoarvioesityksestä 200 000 markkaa. Arvio tarvittavasta lisärahoituksesta on enintään puoli henkilötyövuotta.

Esitys ei muuta rahoitustarkastuksen tehtäviä tai rahoitustarvetta. Rahoitustarkastus kerää valvontaan tarvittavat varat edelleen valvottavien valvontamaksuina.

Kansantaloudelliset vaikutukset

Sähköpörssitoiminta tehostaa sähkömark-

kinoiden toimintaa ja pienentää sähkökaupan kustannuksia. Tämän vuoksi sähköpörssi tehostaa myös kansantalouden toimintaa. Esitys luo selkeät pelisäännöt jo nyt harjoitettuun suomalaiseen sähköpörssitoimintaan ja ottaa huomioon muissa Pohjoismaissa tapahtuneen kehityksen. Esityksellä ei siten ole uusia kansantaloudellisia vaikutuksia.

Vaikutukset elinkeinoelämään

Esityksen mukaan sähköpörssin toiminta perustuu edelleen optiokauppalakiin. Lainmuutokset koskisivat valvontaviranomaisia, sähkömarkkinoiden toiminnan varmistamista, järjestelmävastuuseen määrätyn yhteisön tiedonsaantioikeutta sekä sähköhuollon varmuutta. Uudistus selkeyttää sähkökaupan osapuolten, sekä myyjien että ostajien, oikeudellista asemaa. Muutokset eivät vaikuttaisi sähköpörssitoimintaan, mikäli markkinat toimivat asianmukaisesti. Markkinahäiriöiden ilmaantuessa viranomaisilla olisi kuitenkin mahdollisuus puuttua sähköpörssin toimintaan.

Esitys ei luo sähköpörssiin välittäjäporras- ta, jonka muodostuminen helpottaisi etenkin pienten ja keskisuurten yritysten sähkönhankintaa. Mikäli raaka-aineisiin ja hyödykkeisiin perustuvien optioiden ja termiinien välitystoiminta on mahdollista, voitaisiin välitystoiminta ulottaa koskemaan myös sähköön perustuvien optioiden ja termiinien kauppaa.

4.2. Muut vaikutukset

Esitys luo Sähkömarkkinakeskukselle ja kauppa- ja teollisuusministeriölle uusia tehtäviä sekä selkeyttää eri viranomaisten yhteistyösuhteita. Esitys lisää Sähkömarkkinakeskuksen työvoiman tarvetta noin puoli henkilötyövuotta.

Esityksellä ei ole ympäristövaikutuksia.

Esityksellä ei ole vaikutusta eri kansalaisryhmien asemaan eikä tasa-arvoon.

5. Asian valmistelu

Esitys perustuu kauppa- ja teollisuusministeriön energiaosaston aloitteesta asetetun vuonna 1996 työskennelleen työryhmän ehdotukseen (kauppa- ja teollisuusministeriön työryhmä- ja toimikuntaraportteja 5/1997). Ehdotuksesta on saatu oikeusministeriön, valtiovarainministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön kauppaosaston, rahoitustarkastuksen, kilpailuviraston, Sähkömarkkinakeskuksen, Energia-alan keskusliitto Finnergyn, Sähköenergialiitto ry:n, Suomen Yrittäjät ry:n, Suomen Pankkiyhdistys ry:n, EL-EX Sähköpörssi Oy:n, Voimatori Oy:n, Kymppivoima Oy:n, Imatran Voima Oy:n ja Suomen Kantaverkko Oy:n lausunnot. Lausunnoissa ehdotukseen suhtauduttiin poikkeuksetta myönteisesti, mutta eräitä yksityiskohtia arvosteltiin. Esitys on viimeistelty valtiovarainministeriössä virkatyönä.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Kauppa- ja teollisuusministeriössä valmistellaan muutosta sähkömarkkinalakiin, joka on tarkoitus antaa eduskunnan käsiteltäväksi vuoden 1997 aikana. Lainmuutoksella selvennetään sähkökaupan tasehallinnan ja selvityksen sääntelyä, muun muassa sähkökaupan osapuolten velvollisuutta ilmoittaa tasehallinnan täyttämisen ja taseselvityksen edellyttämiä tietoja. Valtiovarainministeriössä valmistellaan kaupankäynnistä vakioidulla optioilla ja termiineillä annetun lain muuttamista siten, että johdannaismarkkinoiden laintasoista sääntelyä laajennettaisiin. Esitys on tarkoitus antaa eduskunnan käsiteltäväksi vuoden 1998 aikana.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain muuttamisesta

2 luku. Optioyhteisö ja markkinaosapuolet

1 §. *Luvanvaraisuus ja valvonta.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan valtiovarainministeriö korvataan asianomaisella ministeriöllä. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan pankkitarkastusvirasto korvataan rahoitustarkastuksella. Ehdotukset ovat luonteeltaan teknisiä, mutta lain ajanmukaistamiseksi tarpeellisia.

3 §. *Toimiluvan peruuttaminen.* Pykälään ehdotetaan vastaavia muutoksia kuin 1 §:ään.

4 §. *Optioyhteisön toiminta.* Pykälän 1 ja 2 momenttiin ehdotetaan vastaavaa muutosta kuin 1 ja 3 §:ään. Pykälän 3 momentista ehdotetaan poistettavaksi optioyhteisölle asetettu kielto ottaa obligaatio-, debentuuri- ja muuta joukkovelkakirjalainaa ja kielto laskea yleiseen liikkeeseen haltijavelkakirjoja. Laki obligaatio- ja debentuurilainoista sekä muista joukkovelkakirjalainoista (553/1969) on kumottu vuoden 1994 alusta. Myös vieraan pääoman ehtoista rahoitusta yleisöltä hankkivalla liikkeeseenlaskijalla on laaja arvopaperimarkkinalain 2 luvun säännöksiin perustuva tiedonantovelvollisuus. Ehdotuksella pyritään lisäksi ottamaan huomioon uudistettu osakeyhtiölaki, jossa perinteisen oman pääoman ja vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen lisäksi on säädetty jo pitkään optio- ja vaihtovelkakirjalainoista sekä nyttemmin myös pääomalainasta. Optioyhteisön vakavaraisuuden sääntelyä on muutoinkin tarpeen uudistaa, jotta optioyhteisön mahdollisuudet hankkia rahoitusta vastaavat rahoitusmarkkinoilla ja niitä koskevassa lainsäädännössä tapahtunutta kehitystä.

5 §. *Optioyhteisön vakavaraisuus.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan muussa lainsäädännössä tapahtuneita muutoksia, joista optioyhteisön vakavaraisuuden sääntely on jäänyt jälkeen. Ehdotus vastaa yhtäältä luottolaitostoinnista annetun lain (1607/1993) 73 ja 74 §:n sekä sijoituspalveluyrityksistä annetun lain (579/1996)

32 ja 33 §:n säännöksiä luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten ensisijaisista ja toissijaisista omista varoista. Mainitut lainkohdat perustuvat Euroopan unionin direktiivien säännöksiin, joita ei kuitenkaan sovelleta optioyhteisöihin. Toisaalta ehdotuksessa on otettu huomioon uudistettu osakeyhtiölaki, jossa on äskettäin säädetty pääomalainasta. Näistä syistä on perusteltua soveltaa rahoitusmarkkinoita laajasti koskevaa lainsäädäntöä myös optioyhteisöihin.

Pykälän 3 momentti on erotettu nykyisestä 2 momentista ja pykälän 4 momenttiin ehdotetaan muutosta, jossa pankkitarkastusvirasto korvataan rahoitustarkastuksella.

6 §. *Optioyhteisön säännöt.* Pykälän 2 ja 3 momenttiin ehdotetaan vastaavia muutoksia kuin 1 ja 3 §:ään. Pykälän uudessa 4 momentissa ehdotetaan, että Sähkömarkkinakeskus voi esittää asianomaiselle ministeriölle toimenpiteitä sähköön perustuvien optiokauppojen selvitystä koskevien määräysten muuttamiseksi tai täydentämiseksi. Ennen päätöksentekoa asianomaisen ministeriön on kuultava myös rahoitustarkastusta. Toimenpide-esitykset voivat olla tarpeen sähkömarkkinoiden ja sähköhuollon erityispiirteiden vuoksi muun muassa ennakoimattomissa tilanteissa tai sähköön liittyviä optioita ja termiinejä koskevan kaupankäynnin kehittämisen kannalta. Lisäksi asianomaisen ministeriön harkintavaltaa ehdotetaan sekä 3 että 4 momentissa rajoitettavaksi siten, että sääntöjä voitaisiin määrätä muutettavaksi vain erityisestä syystä.

10 §. *Välittäjä ja markkinatakaaja.* Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan valtiovarainministeriö korvataan asianomaisella ministeriöllä.

12 §. *Mekleri.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan valtiovarainministeriö korvataan asianomaisella ministeriöllä. Lisäksi ehdotetaan luovuttavaksi meklarin asuinpaikkaa koskevasta lupamenettelystä ja siirryttäväksi 10 §:ssä välittäjien ja markkinatakaajien osalta voimassa olevaan menettelyyn.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan muutosta, jossa pankkitarkastusvirasto korvataan rahoitustarkastuksella.

3 luku. Optioyhteisön toiminta

1 §. *Kaupattavat johdannaisopimukset.* Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan valtiovarainministeriö korvataan asianomaisella ministeriöllä.

2 §. *Kohde-etuudet ja tunnustukset.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan optioyhteisö voi pörssiosaketta koskevan johdannaisopimuksen lisäksi ottaa myös sellaista osaketta koskevan option tai termiinin kurssin vahvistuksen ja kaupankäynnin kohteeksi, joka on otettu muun julkisen kaupankäynnin kohteeksi suomalaisessa arvopaperipörssissä tai niitä vastaavan kaupankäynnin kohteeksi Euroopan talusalueella sijaitsevassa tai toimivassa arvopaperipörssissä tai muussa siihen rinnastuvassa, viranomaisen valvomassa vaihdantajärjestelmässä. Koska arvopaperin ottamista pörssilistalle koskevista vaatimuksista on säädetty arvopaperimarkkinalain 3 luvun 10 §:ssä ja sitä täydentävässä valtiovarainministeriön päätöksessä (906/1994) sekä niiden taustalla olevassa neuvoston direktiivissä (79/279/ETY), ei ole tarpeen ulottaa kaupankäynnin ja omistuksen laajuutta koskevia vaatimuksia enää suomalaisiin ja ulkomaisiin pörssiyhtiöiden osakkeisiin. Koska yhtiön, jonka osake ei ole julkisen kaupankäynnin kohteena Suomessa, ei ole noudatettava arvopaperimarkkinalain 2 luvussa säädettyjä tiedonantovelvollisuuksia, ehdotetaan uudeksi lisäedellytykseksi, että tällaisen yhtiön tiedonantovelvollisuutensa perusteella julkistamien tietojen saatavuus Suomessa otetaan huomioon arvioitaessa option tai termiinin luotettavan kurssin muodostumista.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan valtiovarainministeriö korvataan asianomaisella ministeriöllä. Pykälän 1, 2 ja 4 momenttiin ehdotetaan täsmennystä, jonka mukaan asianomaisen ministeriön on aina pyydettävä rahoitustarkastukselta lausunto ennen sääntöjen vahvistamista. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan myös täsmennystä, jonka mukaan korkoa tuottavan pääomasitoumuksen ei välttämättä tarvitse olla arvopaperimarkkinalaissa tarkoitettu arvopaperi.

Lisäksi pykälän 4 momenttiin ehdotettavan muutoksen mukaan on tarkoitus, että sähköön perustuvaa optiota ja termiiniä käsitellään pääsääntöisesti samoin kuin muita optioita ja termiinejä. Sähköön perustuviin optioihin ja termiineihin saattaa kuitenkin sisäl-

tyä sähköhuollon varmistamiseen ja sähkömarkkinoiden toimintaan liittyviä erityispiirteitä. Siksi Sähkömarkkinakeskukselle ehdotetaan varattavaksi mahdollisuus tarvittaessa jopa estää kaupankäynnin aloittaminen näillä optioilla ja termiineillä.

Lisäksi pykälän 2 ja 4 momentissa ehdotetaan asianomaisen ministeriön toimivaltaa täsmennettäväksi siten, että mikäli Suomen Pankki tai Sähkömarkkinakeskus antaa kielteisen lausunnon, asiaa ei saa ratkaista varaamatta hakijalle mahdollisuutta täydentää hakemustaan.

3 §. *Kaupankäynnin keskeyttäminen.* Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan pankkitarkastusvirasto korvataan rahoitustarkastuksella. Pykälään ehdotettavan uuden 4 momentin mukaan optioyhteisö voi päättää sähköön perustuvien optioiden ja termiinien kaupankäynnin tai kurssin vahvistuksen keskeyttämisestä. Keskeyttäminen saattaa olla tarpeen silloin, kun kauppa ilmeisesti vaarantaisi sähköhuollon varmuutta tai toimintaa tai olisi vahingoksi sähkömarkkinoiden toiminnalle yleensä. Tällaisia tilanteita voi syntyä esimerkiksi vakavan häiriön yhteydessä, jolloin järjestelmävastuuseen määrättyllä kantaverkonhaltijalla on sähkömarkkinalain nojalla oikeus asettaa ehtoja sähköön siirtojärjestelmän ja siihen liitettyjen voimalaitosten käytölle. Kaupankäynti voitaisiin keskeyttää myös, mikäli sähköjärjestelmän toiminta on muusta optioyhteisön säännöissä mainitusta painavasta syystä häiriintynyt. Keskeytys jäisi kuitenkin aina optioyhteisön tehtäväksi, koska sillä on muutenkin keskeinen rooli myös sähköön perustuvien optioiden ja termiinien kaupassa. Keskeyttämisestä on välittömästi ilmoitettava Sähkömarkkinakeskukselle ja rahoitustarkastukselle.

11 §. *Tiedonantovelvollisuus.* Pykälän 3 momenttiin ehdotettavan muutoksen mukaan sähköön perustuvilla johdannaisopimuksilla kauppaa käyvien on ilmoitettava optioyhteisölle poikkeukselliset tai muutoin olennaisesti sähköön tuotantoon, siirtoon ja kulutukseen vaikuttavat tekniset ynnä muut rajoitukset, jotta eri osapuolilla on yhtäläiset tiedot sähkön hintaan vaikuttavista tekijöistä. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvia rajoituksia voivat olla muun muassa keskeisten maan sisäisten tai valtakunnan rajan ylittävien siirtojohtojen häiriöt tai muut esimerkiksi ylikuormittumisesta johtuvat käyttörajoitukset, normaalista käyttötilanteesta poikkeavat

merkittävien voimalaitosten ylös- ja alasajot sekä erittäin suurten sähköä pörssistä ostavien sähkönkäyttäjien kulutustilanteessa tapahtuvat poikkeukselliset muutokset, jotka vaikuttavat koko valtakunnan sähkön tuotannon ja kulutuksen tasapainoon. Tiedonantovelvollisuudesta tulee määrätä tarkemmin optioyhteisön säännöissä. Sääntöihin on määriteltävä muun muassa, minkä laajuiset rajoitukset kuuluvat tiedonantovelvollisuuden piiriin.

4 luku. **Johdannaismarkkinoiden valvonta**

1 §. *Valvonta.* Pykälän uuden 4 momentin mukaan rahoitusmarkkinoiden valvontaviranomaisena rahoitustarkastus valvoo myös sähköön perustuvien optioiden ja termiinin kaupankäyntiä. Sähköön perustuviin optioihin ja termiineihin saattaa kuitenkin liittyä sähköhuollon varmistamiseen ja sähkömarkkinoiden toimintaan liittyviä erityispiirteitä. Siksi on tarpeen, että sähkömarkkinoita valvovaa viranomaista eli Sähkömarkkinakeskusta kuullaan ennen rahoitustarkastuksen sähköön liittyviä johdannaissopimuksia koskevia merkittäviä päätöksiä. Sähkömarkkinakeskukselle on varattava aikaa muun muassa tarvittavien teknistaloudellisten arvioiden tekemiseen ja mahdollisen muiden asiantuntijoiden kuulemiseen.

3 §. *Tiedonsaantioikeus.* Pykälän uuden 3 momentin mukaan sähkömarkkinaissa määritettäisiin se laajuus ja tapa, jolla optioyhteisö olisi velvoitettu jakamaan tietoa sähköön perustuvilla optioilla ja termiineillä käydystä kaupasta yhteisöille, jotka on määrätty sähkömarkkinalain mukaiseen järjestelmävastuuseen sekä muille asianomaisen ministeriön määräämille yhteisöille. Tiedot

ovat tarpeen valtakunnan tasehallinnan ja taseselvityksen järjestämiseksi. Tasehallinnalla ja taseselvityksellä tarkoitetaan järjestelyä, jossa sähkön tuotanto ja kulutus joudutaan täsmäämään tekemällä niin sanottuja tasesähkökauppoja ja näistä kaupoista tehdään selvitys jälkikäteen. Taseselvitystä varten joudutaan järjestämään mittaus ja mittaustietojen tiedonsiirto. Tarvittavien tietojen sisältö ja määrä voi muuttua aikaa myöten, koska järjestelmävastuun sisältö ja valtakunnan sähköjärjestelmän niin kutsuttu tasehallinta ovat vielä kehitysvaiheessa.

4 §. *Sähköjärjestelmän varmuus.* Uuden pykälän mukaan kauppa- ja teollisuusministeriö voi tarvittaessa antaa määräyksiä siitä, miten sähköjärjestelmän varmuus otetaan huomioon sähköön perustuvien optioiden ja termiinin kaupassa Sähkömarkkinakeskuksen aloitteen tai esityksen perusteella. Kauppa- ja teollisuusministeriön tulee kuulla myös rahoitustarkastusta. Määräyksissä otetaan huomioon piirteet, jotka johtuvat siitä, että sähköntuotannon on joka hetki vastattava kulutusta eikä sähköä voi siten varastoida. Määräyksien tarpeellisuus voi korostua sähköpörssikaupan ja sähkömarkkinoiden kehittyessä ja laajentuessa yli valtakunnan rajojen.

2. **Voimaantulo**

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun laki on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä elokuuta 1988 kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain (772/1988) 2 luvun 1 §, 3 §, 4 §:n 1—3 momentti, 5 §:n 2 ja 3 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, 6 §:n 2 ja 3 momentti, 10 §:n 2 momentti, 12 §:n 1 ja 2 momentti sekä 3 luvun 1 §:n 2 momentti, 2 §:n 1, 2 ja 4 momentti ja 3 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin niistä 2 luvun 1 §:n 2 momentti ja 12 §:n 1 momentti ovat 9 päivänä elokuuta 1993 annetussa laissa (741/1993), 2 luvun 5 §:n 2 momentti 14 päivänä helmikuuta 1997 annetussa laissa (154/1997) ja 2 luvun 10 §:n 2 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1996 annetussa laissa (582/1996), sekä

lisätään 2 luvun 6 §:ään uusi 4 momentti, 3 luvun 3 §:ään uusi 4 momentti ja 11 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, 4 luvun 1 §:ään uusi 4 momentti, 3 §:ään uusi 3 momentti ja uusi 4 §, seuraavasti:

2 luku

Optioyhteisö ja markkinaosapuolet

1 §

Luvanvaraisuus ja valvonta

Optioyhteisön toimintaa ei saa harjoittaa ilman asianomaisen ministeriön lupaa.

Optioyhteisöjä sekä välittäjien, markkinatakaajien, meklarien, muiden optioyhteisössä toimivien ja ulkomaisten optioyhteisöjen johdannaismarkkinoihin liittyvää toimintaa valvoo rahoitustarkastus.

3 §

Toimiluvan peruuttaminen

Asianomainen ministeriö voi peruuttaa optioyhteisön toimiluvan, jos yhteisön toiminnassa on olennaisesti poikettu lain tai asetuksen säännöksistä, viranomaisen niiden perusteella antamista määräyksistä, toimiluvan ehdoista tai optioyhteisön säännöistä taikka jos optioyhteisö ei enää täytä toimiluvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä. Mikäli optioyhteisölle on myönnetty toimilupa sekä optiopörssitoimintaa että optiokauppojen selvitystoimintaa varten, voidaan toimilupa peruuttaa myös erikseen jommankumman toiminnan osalta.

Asianomainen ministeriö voi rajoittaa määrääjäksi optioyhteisön toimiluvan mukaista

toimintaa, jos yhteisön toiminnassa on todettu taitamattomuutta tai varomattomuutta ja on ilmeistä, että se voi vahingoittaa sijoittajien etua.

Rahoitustarkastus voi määrätä kaupankäynnin optioyhteisössä keskeytettäväksi määräajaksi tai toistaiseksi, jos yhteisössä kaupattavien optioiden ja termiinien tai niiden kohde-etuuksien vaihdanta on häiriintynyt siten, että kaupankäynnin jatkaminen voi vahingoittaa sijoittajien etua.

4 §

Optioyhteisön toiminta

Optioyhteisö saa optioyhteisön toiminnan lisäksi tarjota johdannais-, rahoitus- ja arvopaperimarkkinoiden kehittämiseen liittyviä tieto-, tiedotus- ja tietojenkäsittelypalveluja sekä asianomaisen ministeriön määräämissä rajoissa arvopaperikauppojen ja lainaussopimusten selvitystoimintaa. Optioyhteisön oikeudesta harjoittaa arvopaperipörssitoimintaa säädetään arvopaperimarkkinalaissa.

Optioyhteisö ei saa omistaa osakkeita tai osuuksia yhteisössä, joka toimii välittäjänä tai markkinatakaajana tai muutoin optioyhteisössä, eikä optioyhteisössä kaupattavan option tai termiinin kohde-etuuksia. Rahoitustarkastuksen luvalla optioyhteisö voi kuitenkin sijoittaa varojaan kohde-etuutena olevaan joukkovelkakirjalainaan, arvopaperimarkkinalain 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun velallisen sitoumukseen tai muuhun sellai-

seen korkoa tuottavaan pääomasitoumukseseen.

Optioyhteisö ei saa olla option tai termiinin osapuolena, mikäli 3 luvun 5 §:stä ei muuta johdu.

5 §

Optioyhteisön vakavaraisuus

Optioyhteisön omaan pääomaan luetaan 1 momentissa tarkoitettua suhdetta laskettaessa:

- 1) osake- tai osuuspääoma;
- 2) osakeantitilillä oleva pääoma;
- 3) vararahasto, ylikurssirahasto ja arvонkorotusraho;
- 4) vapaan oman pääoman rahastot ja käytämättömät voittovar;
- 5) tilikauden aikana kertynyt voitto sekä voittoerä vähennettynä tappiolla;
- 6) osakeyhtiölaissa tarkoitettu pääomalaina;
- 7) rahoitustarkastuksen määräämin ehdoin optioyhteisön liikkeeseen laskemat sellaiset sitoumukset, joilla on huonompi etuoikeus kuin optioyhteisön muilla sitoumuksilla;
- 8) yleinen tappiovaraus; sekä
- 9) muut rahoitustarkastuksen hyväksymät 1—6 kohdassa tarkoitettuihin eriin rinnastettavat erät.

Optioyhteisön omasta pääomasta vähennetään 1 momentissa tarkoitettua suhdetta laskettaessa sellaisten optioyhteisöiden osakkeet ja osuudet, joiden osakkeista tai osuuksista optioyhteisö omistaa yli yhden viidenneksen, sellaiset näiltä olevat saamiset, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla sitoumuksilla sekä 2 momentissa tarkoitettuihin eriin mahdollisesti kohdistettu optioyhteisön yhteisöverokannan mukainen vero. Optioyhteisöön luetaan tässä momentissa tarkoitettua omistussuutta laskettaessa sen kanssa samaan konserniin kuuluva yhtiö sekä optioyhteisön tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yhtiön eläkesäätiö ja eläkekassa.

Mikäli optioyhteisöllä on tässä pykälässä säädetty vähemmän omaa pääomaa, ei optioyhteisö saa jakaa voittoja eikä muuta tuottoa omalle pääomalle, ellei rahoitustarkastus erityisestä syystä myönnä määrääjäksi poikkeusta.

6 §

Optioyhteisön säännöt

Optioyhteisön säännöt vahvistaa asianomainen ministeriö. Option ja termiinin kurssin vahvistamista ja niillä käytävää kauppaa ei saa aloittaa, ennen kuin optiota ja termiiniä koskevat sääntöjen määräykset ja liitteet on vahvistettu.

Asianomainen ministeriö voi erityisestä syystä ja rahoitustarkastuksen esityksestä määrätä optiokauppojen selvitystä koskevien määräysten sisältöä muutettavaksi tai täydennettäväksi.

Asianomainen ministeriö voi erityisestä syystä ja sähkömarkkinoita valvovan viranomaisen (*sähkömarkkinaviranomainen*) esityksestä sekä rahoitustarkastusta kuultuaan määrätä sähköön perustuvien optiokauppojen selvitystä koskevien määräysten sisältöä muutettavaksi tai täydennettäväksi.

10 §

Välittäjä ja markkinatakaaja

Optioyhteisö saa lisäksi myöntää välittäjän ja markkinatakaajan oikeudet arvopaperinvälittäjältä Suomessa edellytettyä toimilupaa vastaavan toimiluvan viranomaiselta Euroopan talousalueella saaneelle ulkomaiselle arvopaperinvälittäjälle, jolla ei ole kiinteää toimipaikkaa Suomessa. Asianomaisen ministeriön määräämin ehdoin voidaan myös muulle ulkomaiselle arvopaperinvälittäjälle tai toimiluvan saaneelle arvopaperinvälittäjään rinnastettavalle ulkomaiselle yhteisölle myöntää välittäjän ja markkinatakaajan oikeudet.

12 §

Meklari

Meklarin oikeudet voidaan myöntää täysivaltaiselle luonnolliselle henkilölle, jolla on asuinpaikka Euroopan talousalueella, joka täyttää optioyhteisön säännöissä asetetut ammattitaitoa ja kokemusta koskevat määräykset ja jota ei ole asetettu liiketoimintakieltoon ja joka ei ole konkurssissa. Asianomaisen ministeriön määräämin ehdoin voidaan

poiketa meklarin asuinpaikkaa koskevasta vaatimuksesta.

Meklarin oikeudet on peruutettava, mikäli meklari ei enää täytä 1 momentin mukaisia kelpoisuusvaatimuksia tai milloin rahoitustarkastus erityisestä syystä niin päättää.

3 luku

Optioyhteisön toiminta

1 §

Kaupattavat johdannaisopimukset

Asianomaisen ministeriön on vahvistettava optiota ja termiiniä koskevat yhteisön sääntöjen määräykset ja liitteet, jos ne ovat tämän lain mukaisia eikä ole erityistä syytä kieltää niiden ottamista kurssin vahvistuksen ja kaupankäynnin kohteeksi optioyhteisössä.

2 §

Kohde-etuudet ja tunnusluvut

Osaketta koskeva optio ja termiini saadaan ottaa kurssin vahvistuksen ja kaupankäynnin kohteeksi, jos osake on otettu pörssilistalle tai muun julkisen kaupankäynnin kohteeksi suomalaisessa arvopaperipörssissä tai niitä vastaavan kaupankäynnin kohteeksi Euroopan talousalueella sijaitsevassa tai toimivassa toimiluvan saaneessa arvopaperipörssissä tai muussa siihen rinnastettavassa, viranomaisen valvonnassa olevassa vaihdantajärjestelmässä. Muun kuin suomalaisen pörssiyhtiön tai ulkomaisen pörssiyhtiön, jonka kotipaikka on Euroopan talousalueella, osakkeelta on kuitenkin edellytettävä, että osakkeen omistajakunnan suuruus, omistuksen jakautuminen ja sillä käytävän kaupan riittävä laajuus sekä yhtiön, jonka osaketta ei ole otettu julkisen kaupankäynnin kohteeksi Suomessa, tiedonantovelvollisuutensa perusteella julkistamien tietojen saatavuus Suomessa mahdollistavat luotettavan kurssin muodostumisen sopimukselle. Asianomaisen ministeriön on pyydettävä rahoitustarkastukselta sekä asianomaiselta osakeyhtiöltä lausunto ennen osaketta koskevaa 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua päätöstä.

Joukkovelkakirjalainaa, arvopaperimarkkinalain 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettua velalli-

sen sitoumusta tai muuta sellaista korkoa tuottavaa pääomasitoumusta koskeva optio ja termiini saadaan ottaa kurssin vahvistuksen ja kaupankäynnin kohteeksi, jos tällaisella suomalaisella tai ulkomaisella lainalla tai sitoumuksella käytävän kaupan laajuus ja sen käyvän hintatason vahvistamisessa tai julkisessa ilmoittamisessa noudatettava menettely mahdollistavat luotettavan kurssin muodostumisen sopimukselle. Asianomaisen ministeriön on pyydettävä rahoitustarkastukselta ja Suomen Pankilta lausunto ennen joukkovelkakirjalainaa tai muuta pääomasitoumusta koskevaa 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua päätöstä. Mikäli Suomen Pankin lausunto on kielteinen, ei sääntöjen määräyksiä ja liitteitä tule tältä osin vahvistaa varaamatta hakijalle mahdollisuutta täydentää hakemusta.

Raaka-ainetta tai muuta hyödykettä koskeva optio ja termiini saadaan ottaa kurssin vahvistuksen ja kaupankäynnin kohteeksi, jos sopimuksella käytävän kaupan riittävä laajuus mahdollistaa luotettavan kurssin muodostumisen sille. Sopimuksen kohde-etuuden hinnan määräytyminen tulee yksiselitteisesti määritellä optioyhteisön säännöissä. Asianomaisen ministeriön on pyydettävä rahoitustarkastukselta ja sähkömarkkinaviranomaiselta lausunto ennen sähköön perustuvaa optiota tai termiiniä koskevaa 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua päätöstä. Mikäli sähkömarkkinaviranomaisen lausunto on kielteinen, ei sääntöjen määräyksiä ja liitteitä tule tältä osin vahvistaa varaamatta hakijalle mahdollisuutta täydentää hakemusta.

3 §

Kaupankäynnin keskeyttäminen

Optioyhteisön hallitus voi 2 luvun 3 §:n 3 momentissa mainittujen edellytysten täytyessä keskeyttää yhteisön toiminnan korkeintaan yhden viikon ajaksi. Päätöksestä on välittömästi ilmoitettava rahoitustarkastukselle.

Optioyhteisö voi keskeyttää sähköön perustuvan option tai termiinin kurssin vahvistuksen ja kaupankäynnin, mikäli kaupankäynti vaarantaa sähköhuoltoa tai on vahingoksi sähkömarkkinoille tai mikäli sähköjärjestelmän toiminta on muusta optioyhteisön

säännöissä mainitusta painavasta syystä häiriintynyt. Keskeyttämisestä on välittömästi ilmoitettava sähkömarkkinaviranomaiselle ja rahoitustarkastukselle.

11 §

Tiedonantovelvollisuus

Sähköön perustuvien optioiden ja termiinien kauppaan osallistuvien on ilmoitettava optioyhteisölle poikkeukselliset tai muutoin olennaisesti sähkön tuotantoon, siirtoon ja kulutukseen vaikuttavat rajoitukset siten kuin optioyhteisön säännöissä määrätään.

4 luku

Johdannaismarkkinoiden valvonta

1 §

Valvonta

Rahoitustarkastuksen on ennen ryhtymistä sähköön perustuvien optioiden ja termiinien kaupankäyntiä koskeviin toimenpiteisiin tai tällaisen päätöksen tekoa kuultava sähkömarkkinaviranomaista, mikäli päätöksellä

olisi ilmeisesti olennaista vaikutusta sähkömarkkinoiden toimintaan, toimitusvarmuuteen tai sähkömarkkinalain (386/1995) nojalla järjestelmävastuuseen määrätyn yhteisön toimintaan, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu.

3 §

Tiedonsaantioikeus

Optioyhteisö on velvollinen luovuttamaan sähkömarkkinalain nojalla järjestelmävastuuseen määrätylle yhteisölle ja muulle asianomaisen ministeriön määräämälle yhteisölle tietoja sähköön perustuvilla optioilla ja termeillä käydyistä kaupoista siten kuin sähkömarkkinalaissa säädetään.

4 §

Sähköjärjestelmän varmuus

Asianomainen ministeriö voi antaa sähkömarkkinaviranomaisen esityksestä ja rahoitustarkastusta kuultuaan määräyksiä siitä, miten sähköjärjestelmän varmuus otetaan huomioon sähköön perustuvien optioiden ja termiinien kaupankäynnissä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 30 päivänä huhtikuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Arja Alho*

Laki

kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä elokuuta 1988 kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain (772/1988) 2 luvun 1 §, 3 §, 4 §:n 1—3 momentti, 5 §:n 2 ja 3 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, 6 §:n 2 ja 3 momentti, 10 §:n 2 momentti, 12 §:n 1 ja 2 momentti sekä 3 luvun 1 §:n 2 momentti, 2 §:n 1, 2 ja 4 momentti ja 3 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin niistä 2 luvun 1 §:n 2 momentti ja 12 §:n 1 momentti ovat 9 päivänä elokuuta 1993 annetussa laissa (741/1993), 2 luvun 5 §:n 2 momentti 14 päivänä helmikuuta 1997 annetussa laissa (154/1997) ja 2 luvun 10 §:n 2 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1996 annetussa laissa (582/1996), sekä

lisätään 2 luvun 6 §:ään uusi 4 momentti, 3 luvun 3 §:ään uusi 4 momentti ja 11 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, 4 luvun 1 §:ään uusi 4 momentti, 3 §:ään uusi 3 momentti ja uusi 4 §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 luku

Optioyhteisö ja markkinaosapuolet

1 §

Luvanvaraisuus ja valvonta

Optioyhteisön toimintaa ei saa harjoittaa ilman valtiovarainministeriön lupaa.

Optioyhteisöjä sekä välittäjien, markkinatakaajien, meklarien ja ulkomaisten optioyhteisöjen johdannaismarkkinoihin liittyvää toimintaa valvoo pankkitarkastusvirasto.

3 §

Toimiluvan peruuttaminen

Valtiovarainministeriö voi peruuttaa optioyhteisön toimiluvan, jos yhteisön toiminnassa on olennaisesti poikettu lain tai asetuksen säännöksistä, viranomaisten niiden perusteella antamista määräyksistä, toimiluvan ehdoista tai optioyhteisön säännöistä taikka jos optioyhteisö ei enää täytä toimiluvan myöntämiseksi säädettyjä edellytyksiä. Mikäli optioyhteisölle on myönnetty toimilupa sekä optiopörssitoimintaa että optiokauppojen selvitystoimintaa varten, voidaan toimilupa

2 luku

Optioyhteisö ja markkinaosapuolet

1 §

Luvanvaraisuus ja valvonta

Optioyhteisön toimintaa ei saa harjoittaa ilman *asianomaisen ministeriön* lupaa.

Optioyhteisöjä sekä välittäjien, markkinatakaajien, meklarien, *muiden optioyhteisöissä toimivien* ja ulkomaisten optioyhteisöjen johdannaismarkkinoihin liittyvää toimintaa valvoo *rahoitustarkastus*.

3 §

Toimiluvan peruuttaminen

Asianomainen ministeriö voi peruuttaa optioyhteisön toimiluvan, jos yhteisön toiminnassa on olennaisesti poikettu lain tai asetuksen säännöksistä, viranomaisten niiden perusteella antamista määräyksistä, toimiluvan ehdoista tai optioyhteisön säännöistä taikka jos optioyhteisö ei enää täytä toimiluvan myöntämiseksi säädettyjä edellytyksiä. Mikäli optioyhteisölle on myönnetty toimilupa sekä optiopörssitoimintaa että optiokauppojen selvitystoimintaa varten, voidaan

Voimassa oleva laki

peruuttaa myös erikseen jommankumman toiminnan osalta.

Valtiovarainministeriö voi rajoittaa määräajaksi optioyhteisön toimiluvan mukaista toimintaa, jos yhteisön toiminnassa on todettu taitamattomuutta tai varomattomuutta ja on ilmeistä, että se voi vahingoittaa sijoittajien etua.

Pankkitarkastusvirasto voi määrätä kaupankäynnin optioyhteisössä keskeytettäväksi määräajaksi tai toistaiseksi, jos yhteisössä kaupattavien optioiden ja termiinien tai niiden kohde-etuuksien vaihdanta on häiriintynyt siten, että kaupankäynnin jatkaminen voi vahingoittaa sijoittajien etua.

4 §

Optioyhteisön toiminta

Optioyhteisö saa optioyhteisön toiminnan lisäksi tarjota johdannais-, rahoitus- ja arvopaperimarkkinoiden kehittämiseen liittyviä tieto-, tiedotus- ja tietojenkäsittelypalveluja sekä valtiovarainministeriön määräämissä rajoissa arvopaperikauppojen ja lainaussopimusten selvitystoimintaa. Optioyhteisön oikeudesta harjoittaa arvopaperipörssitoimintaa säädetään erikseen.

Optioyhteisö ei saa omistaa osakkeita tai osuuksia yhteisössä, joka toimii välittäjänä tai markkinatakaajana optioyhteisössä, eikä optioyhteisössä kaupattavan option tai termiin kohde-etuuksia. Pankkitarkastusviraston luvalla optioyhteisö voi kuitenkin sijoittaa varojaan kohde-etuutena olevaan joukkovelkakirjalainaan tai pääomasitoumukseen.

Optioyhteisö ei saa ottaa obligaatio-, debenturi- tai muuta joukkovelkakirjalainaa eikä laskea yleiseen liikkeeseen haltijavelkakirjoja. Optioyhteisö ei saa olla option tai termiin osapuolena, mikäli 3 luvun 5 §:stä ei muuta johdu.

Ehdotus

toimilupa peruuttaa myös erikseen jommankumman toiminnan osalta.

Asianomainen ministeriö voi rajoittaa määräajaksi optioyhteisön toimiluvan mukaista toimintaa, jos yhteisön toiminnassa on todettu taitamattomuutta tai varomattomuutta ja on ilmeistä, että se voi vahingoittaa sijoittajien etua.

Rahoitustarkastus voi määrätä kaupankäynnin optioyhteisössä keskeytettäväksi määräajaksi tai toistaiseksi, jos yhteisössä kaupattavien optioiden ja termiinien tai niiden kohde-etuuksien vaihdanta on häiriintynyt siten, että kaupankäynnin jatkaminen voi vahingoittaa sijoittajien etua.

4 §

Optioyhteisön toiminta

Optioyhteisö saa optioyhteisön toiminnan lisäksi tarjota johdannais-, rahoitus- ja arvopaperimarkkinoiden kehittämiseen liittyviä tieto-, tiedotus- ja tietojenkäsittelypalveluja sekä *asianomaisen ministeriön* määräämissä rajoissa arvopaperikauppojen ja lainaussopimusten selvitystoimintaa. Optioyhteisön oikeudesta harjoittaa arvopaperipörssitoimintaa säädetään *arvopaperimarkkinalaissa*.

Optioyhteisö ei saa omistaa osakkeita tai osuuksia yhteisössä, joka toimii välittäjänä tai markkinatakaajana *tai muutoin* optioyhteisössä, eikä optioyhteisössä kaupattavan option tai termiin kohde-etuuksia. *Rahoitustarkastuksen* luvalla optioyhteisö voi kuitenkin sijoittaa varojaan kohde-etuutena olevaan joukkovelkakirjalainaan, *arvopaperimarkkinalain 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun velallisen sitoumukseen* tai muuhun sellaiseen korkoa tuottavaan pääomasitoumukseen.

Optioyhteisö ei saa olla option tai termiin osapuolena, mikäli 3 luvun 5 §:stä ei muuta johdu.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

5 §

Optioyhteisön vakavaraisuus

Optioyhteisön omaan pääomaan luetaan 1 momentissa tarkoitettua suhdetta laskettaessa osake- tai osuuspääoma, vararahasto ja arvонkorotusrahasto, voittoerä vähennettynä tappiolla sekä muut vastaavat erät. Optioyhteisön omasta pääomasta vähennetään 1 momentissa tarkoitettua suhdetta laskettaessa sellaisten optioyhteisöiden osakkeet ja osuudet, joiden osakkeista tai osuuksista optioyhteisö omistaa yli yhden viidenneksen, sekä sellaiset näiltä olevat saamiset, joilla on huompi etuoikeus kuin muilla sitoumuksilla. Optioyhteisöön luetaan tässä momentissa tarkoitettua omistusosuutta laskettaessa sen kanssa samaan konserniin kuuluva yhtiö sekä optioyhteisön tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yhtiön eläkesäätiö ja eläkekassa.

Mikäli optioyhteisöllä on tässä pykälässä säädettyä vähemmän omaa pääomaa, ei optioyhteisö saa jakaa voittoa eikä muuta tuottoa omalle pääomalle, ellei pankkitarkastusvirasto erityisestä syystä myönnä määräajaksi poikkeusta.

5 §

Optioyhteisön vakavaraisuus

Optioyhteisön omaan pääomaan luetaan 1 momentissa tarkoitettua suhdetta laskettaessa:

- 1) osake- tai osuuspääoma;
- 2) osakeantitilillä oleva pääoma;
- 3) vararahasto, ylikurssirahasto ja arvonkorotusrahasto;
- 4) vapaan oman pääoman rahastot ja käytämättömät voittovarot;
- 5) tilikauden aikana kertynyt voitto sekä voittoerä vähennettynä tappiolla;
- 6) osakeyhtiölaissa tarkoitettu pääomalaina;
- 7) rahoitustarkastuksen määräämin ehdoin optioyhteisön liikkeeseen laskemat sellaiset sitoumukset, joilla on huompi etuoikeus kuin optioyhteisön muilla sitoumuksilla;
- 8) yleinen tappiovaraus; sekä
- 9) muut rahoitustarkastuksen hyväksymät 1—6 kohdassa tarkoitettuihin eriin rinnastettavat erät.

Optioyhteisön omasta pääomasta vähennetään 1 momentissa tarkoitettua suhdetta laskettaessa sellaisten optioyhteisöiden osakkeet ja osuudet, joiden osakkeista tai osuuksista optioyhteisö omistaa yli yhden viidenneksen, sellaiset näiltä olevat saamiset, joilla on huompi etuoikeus kuin muilla sitoumuksilla sekä 2 momentissa tarkoitettuihin eriin mahdollisesti kohdistettu optioyhteisön yhteisöverokannan mukainen vero. Optioyhteisöön luetaan tässä momentissa tarkoitettua omistusosuutta laskettaessa sen kanssa samaan konserniin kuuluva yhtiö sekä optioyhteisön tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yhtiön eläkesäätiö ja eläkekassa.

Mikäli optioyhteisöllä on tässä pykälässä säädettyä vähemmän omaa pääomaa, ei optioyhteisö saa jakaa voittoa eikä muuta tuottoa omalle pääomalle, ellei rahoitustarkastusvirasto erityisestä syystä myönnä määräajaksi poikkeusta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Optioyhteisön säännöt

Optioyhteisön säännöt vahvistaa valtiovarainministeriö. Option ja termiinin kurssin vahvistamista ja niillä käytävää kauppaa ei saa aloittaa, ennen kuin optiota ja termiiniä koskevat sääntöjen määräykset ja liitteet on vahvistettu.

Valtiovarainministeriö voi pankkitarkastusviraston esityksestä määrätä optiokauppojen selvitystä koskevien määräysten sisältöä muutettavaksi tai täydennettäväksi.

10 §

Välittäjä ja markkinatakaaja

Optioyhteisö saa lisäksi myöntää välittäjän ja markkinatakaajan oikeudet arvopaperinvälittäjältä Suomessa edellytettyä toimilupaa vastaavan toimiluvan viranomaiselta Euroopan talousalueella saaneelle ulkomaiselle arvopaperinvälittäjälle, jolla ei ole kiinteää toimipaikkaa Suomessa. Valtiovarainministeriön määräämin ehdoin voidaan myös muulle ulkomaiselle arvopaperinvälittäjälle tai toimiluvan saaneelle arvopaperinvälittäjään rinnastettavalle ulkomaiselle yhteisölle myöntää välittäjän ja markkinatakaajan oikeudet.

12 §

Meklari

Meklarin oikeudet voidaan myöntää täysivaltaiselle luonnolliselle henkilölle, jolla on asuinpaikka Euroopan talousalueella, joka täyttää optioyhteisön säännöissä asetetut ammattitaitoa ja kokemusta koskevat määräyk-

6 §

Optioyhteisön säännöt

Optioyhteisön säännöt vahvistaa *asianomainen ministeriö*. Option ja termiinin kurssin vahvistamista ja niillä käytävää kauppaa ei saa aloittaa, ennen kuin optiota ja termiiniä koskevat sääntöjen määräykset ja liitteet on vahvistettu.

Asianomainen ministeriö voi erityisestä syystä ja rahoitustarkastuksen esityksestä määrätä optiokauppojen selvitystä koskevien määräysten sisältöä muutettavaksi tai täydennettäväksi.

Asianomainen ministeriö voi erityisestä syystä ja sähkömarkkinoita valvovan viranomaisen (sähkömarkkinaviranomainen) esityksestä sekä rahoitustarkastusta kuultuaan määrätä sähköön perustuvien optiokauppojen selvitystä koskevien määräysten sisältöä muutettavaksi tai täydennettäväksi.

10 §

Välittäjä ja markkinatakaaja

Optioyhteisö saa lisäksi myöntää välittäjän ja markkinatakaajan oikeudet arvopaperinvälittäjältä Suomessa edellytettyä toimilupaa vastaavan toimiluvan viranomaiselta Euroopan talousalueella saaneelle ulkomaiselle arvopaperinvälittäjälle, jolla ei ole kiinteää toimipaikkaa Suomessa. *Asianomaisen ministeriön* määräämin ehdoin voidaan myös muulle ulkomaiselle arvopaperinvälittäjälle tai toimiluvan saaneelle arvopaperinvälittäjään rinnastettavalle ulkomaiselle yhteisölle myöntää välittäjän ja markkinatakaajan oikeudet.

12 §

Meklari

Meklarin oikeudet voidaan myöntää täysivaltaiselle luonnolliselle henkilölle, jolla on asuinpaikka Euroopan talousalueella, joka täyttää optioyhteisön säännöissä asetetut ammattitaitoa ja kokemusta koskevat määräyk-

Voimassa oleva laki

set ja jota ei ole asetettu liiketoimintakieltoon ja joka ei ole konkurssissa. Valtiovarainministeriö voi myöntää poikkeuksen meklarin asuinpaikkaa koskevasta vaatimuksesta.

Meklarin oikeudet on peruutettava, mikäli meklari ei enää täytä 1 momentin mukaisia kelpoisuusvaatimuksia tai milloin pankkitarkastusvirasto erityisestä syystä niin päättää.

3 luku

Optioyhteisön toiminta

1 §

Kaupattavat johdannaissopimukset

Valtiovarainministeriön on vahvistettava optiota ja termiiniä koskevat yhteisön sääntöjen määräykset ja liitteet, jos ne ovat tämän lain mukaisia eikä ole erityistä syytä kieltää niiden ottamista kurssin vahvistuksen ja kaupankäynnin kohteeksi optioyhteisössä.

2 §

Kohde-etuudet ja tunnushuvut

Osaketta koskeva optio ja termiini saadaan ottaa kurssin vahvistuksen ja kaupankäynnin kohteeksi, jos osake on otettu listalle suomalaisessa arvopaperipörssissä ja jos osakkeen omistajakunnan suuruus, omistuksen jakautuminen ja sillä käytävän kaupan riittävä laajuus mahdollistavat luotettavan kurssin muodostumisen sopimukselle. Valtiovarainministeriön on pyydettävä myös asianomaiselta osakeyhtiöltä lausunto ennen osaketta koskevaa 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua päätöstä.

Ehdotus

set ja jota ei ole asetettu liiketoimintakieltoon ja joka ei ole konkurssissa. *Asianomaisen ministeriön määräämin ehdoin voidaan poiketa* meklarin asuinpaikkaa koskevasta vaatimuksesta.

Meklarin oikeudet on peruutettava, mikäli meklari ei enää täytä 1 momentin mukaisia kelpoisuusvaatimuksia tai milloin *rahoitustarkastus* erityisestä syystä niin päättää.

3 luku

Optioyhteisön toiminta

1 §

Kaupattavat johdannaissopimukset

Asianomaisen ministeriön on vahvistettava optiota ja termiiniä koskevat yhteisön sääntöjen määräykset ja liitteet, jos ne ovat tämän lain mukaisia eikä ole erityistä syytä kieltää niiden ottamista kurssin vahvistuksen ja kaupankäynnin kohteeksi optioyhteisössä.

2 §

Kohde-etuudet ja tunnushuvut

Osaketta koskeva optio ja termiini saadaan ottaa kurssin vahvistuksen ja kaupankäynnin kohteeksi, jos osake on otettu *pörssilistalle tai muun julkisen kaupankäynnin kohteeksi* suomalaisessa arvopaperipörssissä tai niitä vastaavan kaupankäynnin kohteeksi *Euroopan talousalueella sijaitsevassa* tai toimivassa toimiluvan saaneessa arvopaperipörssissä tai muussa siihen rinnastettavassa, *viranomaisen valvonnassa olevassa* vaihdantajärjestelmässä. *Muun kuin suomalaisen pörssiyhtiön tai ulkomaisen pörssiyhtiön, jonka kotipaikka on Euroopan talousalueella, osakkeelta on kuitenkin edellytettävä, että osakkeen omistajakunnan suuruus, omistuksen jakautuminen ja sillä käytävän kaupan riittävä laajuus sekä yhtiön, jonka osaketta ei ole otettu julkisen kaupankäynnin kohteeksi Suomessa, tiedonantovelvollisuutensa perusteella julkistamien tietojen saatavuus Suomessa* mahdollistavat luotettavan kurssin muodostumisen sopimukselle. *Asianomaisen ministeriön* on

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Joukkovelkakirjalainaa tai muuta sellaista korkoa tuottavaa pääomasitoumusta koskeva optio ja termiini saadaan ottaa kurssin vahvistuksen ja kaupankäynnin kohteeksi, jos lainalla tai sitoumuksella käytävän kaupan laajuus ja sen käyvän hintatason vahvistamisessa tai julkisessa ilmoittamisessa noudatettava menettely mahdollistavat luotettavan kurssin muodostumisen sopimukselle. Valtiovarainministeriön on pyydettävä Suomen Pankilta lausunto ennen joukkovelkakirjalainaa tai muuta pääomasitoumusta koskevaa 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua päätöstä. Mikäli Suomen Pankin lausunto on kielteinen, ei sääntöjen määräyksiä ja liitteitä tule tältä osin vahvistaa.

Raaka-ainetta tai muuta hyödykettä koskeva optio ja termiini saadaan ottaa kurssin vahvistuksen ja kaupankäynnin kohteeksi, jos sopimuksella käytävän kaupan riittävä laajuus mahdollistaa luotettavan kurssin muodostumisen sille. Sopimuksen kohdeetuuden hinnan määräytyminen tulee yksiselitteisesti määritellä optioyhteisön säännöissä.

3 §

Kaupankäynnin keskeyttäminen

Optioyhteisön hallitus voi 2 luvun 3 §:n 3 momentissa mainittujen edellytysten täytyessä keskeyttää yhteisön toiminnan kor-

pyydettyä rahoitustarkastukselta sekä asianomaiselta osakeyhtiöltä lausunto ennen osaketta koskevaa 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua päätöstä.

Joukkovelkakirjalainaa, arvopaperimarkkinain 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettua velallisen sitoumusta tai muuta sellaista korkoa tuottavaa pääomasitoumusta koskeva optio ja termiini saadaan ottaa kurssin vahvistuksen ja kaupankäynnin kohteeksi, jos tällaisella suomalaisella tai ulkomaisella lainalla tai sitoumuksella käytävän kaupan laajuus ja sen käyvän hintatason vahvistamisessa tai julkisessa ilmoittamisessa noudatettava menettely mahdollistavat luotettavan kurssin muodostumisen sopimukselle. Asianomaisen ministeriön on pyydettävä rahoitustarkastukselta ja Suomen Pankilta lausunto ennen joukkovelkakirjalainaa tai muuta pääomasitoumusta koskevaa 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua päätöstä. Mikäli Suomen Pankin lausunto on kielteinen, ei sääntöjen määräyksiä ja liitteitä tule tältä osin vahvistaa varaamatta hakijalle mahdollisuutta täydentää hakemusta.

Raaka-ainetta tai muuta hyödykettä koskeva optio ja termiini saadaan ottaa kurssin vahvistuksen ja kaupankäynnin kohteeksi, jos sopimuksella käytävän kaupan riittävä laajuus mahdollistaa luotettavan kurssin muodostumisen sille. Sopimuksen kohdeetuuden hinnan määräytyminen tulee yksiselitteisesti määritellä optioyhteisön säännöissä. Asianomaisen ministeriön on pyydetty rahoitustarkastukselta ja sähkömarkkinaviranomaiselta lausunto ennen sähköön perustuvaan optiota tai termiiniä koskevaa 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua päätöstä. Mikäli sähkömarkkinaviranomaisen lausunto on kielteinen, ei sääntöjen määräyksiä ja liitteitä tule tältä osin vahvistaa varaamatta hakijalle mahdollisuutta täydentää hakemusta.

3 §

Kaupankäynnin keskeyttäminen

Optioyhteisön hallitus voi 2 luvun 3 §:n 3 momentissa mainittujen edellytysten täytyessä keskeyttää yhteisön toiminnan kor-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

keintaan yhden viikon ajaksi. Päätöksestä on välittömästi ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle.

keintaan yhden viikon ajaksi. Päätöksestä on välittömästi ilmoitettava *rahoitustarkastukselle*.

Optioyhteisö voi keskeyttää sähkөөn perustuvan option tai termiinin kurssin vahvistuksen ja kaupankäynnin, mikäli kaupankäynti vaarantaa sähköhuoltoa tai on vahingoksi sähkömarkkinoille tai mikäli sähköjärjestelmän toiminta on muusta optioyhteisön säännöissä mainitusta painavasta syystä häiriintynyt. Keskeyttämisestä on välittömästi ilmoitettava sähkömarkkinaviranomaiselle ja rahoitustarkastukselle.

11 §

11 §

*Tiedonantovelvollisuus**Tiedonantovelvollisuus*

Sähkөөn perustuvien optioiden ja termiinien kauppaa osallistuvien on ilmoitettava optioyhteisölle poikkeukselliset tai muutoin olennaisesti sähkөөn tuotantoon, siirtoon ja kulutukseen vaikuttavat rajoitukset siten kuin optioyhteisön säännöissä määrätään.

4 luku

4 luku

Johdannaismarkkinoiden valvonta**Johdannaismarkkinoiden valvonta**

1 §

1 §

*Valvonta**Valvonta*

Rahoitustarkastuksen on ennen ryhtymistä sähkөөn perustuvien optioiden ja termiinien kaupankäyntiä koskeviin toimenpiteisiin tai tällaisen päätöksen tekoa kuultava sähkömarkkinaviranomaista, mikäli päätöksellä olisi ilmeisesti olennaista vaikutusta sähkömarkkinoiden toimintaan, toimitusvarmuuteen tai sähkömarkkinalain (386/1995) nojalla järjestelmävastuuseen määrätyn yhteisön toimintaan, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3 §

Tiedonsaantioikeus

3 §

Tiedonsaantioikeus

Optioyhteisö on velvollinen luovuttamaan sähkömarkkinalain nojalla järjestelmävastuuseen määrätylle yhteisölle ja muulle asianomaisen ministeriön määrämälle yhteisölle tietoja sähköön perustuvilla optioilla ja termeineillä käydyistä kaupoista siten kuin sähkömarkkinalaissa säädetään.

4 §

Sähköjärjestelmän varmuus

Asianomainen ministeriö voi antaa sähkömarkkinaviranomaisen esityksestä ja rahoitustarkastusta kuultuaan määräyksiä siitä, miten sähköjärjestelmän varmuus otetaan huomioon sähköön perustuvien optioiden ja termiinien kaupankäynnissä.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .*